

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvartum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput II. (a) Belbacensi Episcopo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74533](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74533)

TITULUS III.

De Clandestina Desponsatione.

CAPUT I.

Ex Concilio (a) Arelatensi.

SI quis clam desponsaverit aliquam, & mulier, vel vir negat hujusmodi desponsationem, viro incumbit probatio.

NOTÆ.

1. (a) **A**relatensi.] In prima collectione, sub hoc titulo. cap. 2. legitur *Agathensi*, in cujus notis Ant. Augustinus testatur se canonem hunc non reperiisse in ullo ex Conciliis Arelatens. seu Agathens.

& mulier negat hujusmodi desponsationem, viro incumbit probatio. Tancredo subscribit Antonius Augustin. in notis ad 1. collect. cti in omnibus libris extare hujusmodi verba affirmet; quos etiam sequuntur Cujac. & Panorm. in presenti. Cenedus ad Decretal. collect. 58. Ego agnosco difficilem esse presentem canonem, nec congruam accipere posse explicationem, nisi dicamus, speciali ratione procedere; quia clam contractio matrimonio, sive mulier, sive vir neget, semper pro muliere stat juris præsumptio, sive neget matrimonium contractum esse, sive affirmet quod celebratum fuit; nec enim credibile est, quod si matrimonium contractum fuisset; hoc mulier negaret; aut etiam contractum esse dixisset, quod reverà contractum non est: ideo quia ejus magis interest verum affirmare in hac parte, quam viri, qui facilius potest invenire alias nuptias; stante ergo pro muliere juris præsumptione, quod matrimonium contractum est, sive ipsa affirmet, sive neget esse contractum, illud necessariò sequitur, quod viro tantum incumbat probatio, l. Quintus, ff. de donat. inter, l. etiam, ff. eod. titul. ut in hoc textu affirmatur, quia sive actrix sit, sive rea, ex juris præsumptione semper habet fundatam intentionem, donec maritus contrarium probet: aliquando tamen mulier in suæ intentionis probationem testes producit, ut in cap. 1. de ordm. cognit. & aliis.

COMMENTARIUM.

2. **C**um certum sit utriusque juris principium, Cassimanti, non verò neganti incumbere onus probationis, l. 4. l. qui accusare, C. de edend. l. 2. C. de probat. cap. ultimo, 6 q. 5. cap. 2. de causa possess. & propriet. cap. unic. ut eccles. benef. l. fin. C. de rei vind. ideoque qui voluntatem mutatam dicit, hoc probare debeat, l. eum qui 22. ff. de probat. debitor, qui solutam pecuniam affirmat, probationem præstare debet, l. 1. & ultim. C. eod. variis ampliationibus & exceptionibus illustrant Vultejus de judiciis lib. 3. cap. 7. num. 56. Covarr. lib. 1. variar. cap. 1. num. 8. Sesse tom. 2. decis. 217. Gibalinus tom. 2. de negot. l. 6. cap. 3. artic. 8. difficilis est præsens canon dum in eo docetur, semper incumbere onus probandi viro; sive affirmet, sive neget matrimonium clandestinum celebratum fuisse. Tancredus existimat delenda esse ab hoc textu illa verba, vel vir; & legendum esse, Si quis clam desponsaverit aliquam,

CAPUT II.

(a) Belbacensi Episcopo.

Quod nobis ex parte tua significatum est, utrum in clandestinis matrimoniis dispensare debeamus, non videmus quæ dispensatio super his sit adhibenda. Si enim matrimonia ita occultè contrahuntur, quod exinde legitimi testes non appareant, ii, qui ea contrahunt, ab Ecclesia non sunt aliquatenus compellendi. Verumtamen ea, quæ sic contrahuntur, si personæ contrahentium voluerint publicare, nisi rationabilis, & legitima causa præpediat, ab Ecclesia (b) recipienda sunt, & comprobanda, tanquam à principio in conspectu Ecclesiæ contraherentur: si qui autem de clandestino matrimonio postmodum ab Ecclesia comprobato, & rato habito generati fuerint, eos legitimos judices filios, & hæredes.

NOTÆ.

1. (a) **Belbacensi.**] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc titul. cap. 3. & in cap. quod nobis, qui filii sunt legitimi, ubi extat alia pars hujus textus. Post Concil. autem Lateran. p. 50. cap. 17. reperitur textus hic, sed

absque ulla inscriptione. De Belbacensi Dicecesi nonnulla adduxi in cap. 13. de foro compet.

(b) **Recipienda sunt.**] Nisi sit in præjudicium alterius matrimonii, quia tunc confessioni eorum non statur. Covarr. de sponsalibus prima part. cap. 5. num. 4. Ganifius in presenti, numer. 2.

CAPUT III.

Innocentius III. In Concilio (a) Generali.

Cum inhibito copulæ conjugalis sit in ultimis tribus gradibus (b) revocata, eam in Calisi volumus districtè servari. Unde prædecessorum nostrorum vestigiis inhærendo, clandestina conjugia penitus inhibemus, prohibentes etiam, ne quis sacerdos talibus interesse præsumat. Quare specialem quorundam (c) locorum consuetudinem ad alia generaliter prorogando statuimus, ut cum matrimonia fuerint contrahenda in Ecclesia, per presbyteros proponantur, competenti termino præfinito, ut intra illum qui voluerit, & valuerit, legitimum impedimentum opponat. Cum autem apparuerit probabilis conjectura contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expresse donec quid fieri debeat super eo, manifestis constiterit documentis. Si quis verò hujusmodi clandestina, vel interdicta conjugia inire præsumperit in gradu prohibito, etiam (d) ignoranter, soboles de tali conjunctione suscepta prorsus illegitima censeatur, de parentum ignorantia nullum habitura subsidium; cum illi taliter contrahendo, non expertes scientiæ, vel saltem affectatores ignorantiam videantur. Pari modo proles illegitima censeatur, si ambo parentes impedimentum scientes legitimum, præter omne interdictum etiam in conspectu Ecclesiæ contrahere præsumperunt. Sanè si parochialis sacerdos tales conjunctiones prohibere contempserit, aut quilibet etiam regularis, qui eis præsumperit interesse, per triennium ab officio suspendatur, gravius puniendus si culpæ qualitas postulaverit: sed his qui taliter præsumperint etiam in gradu concessio copulari, condigna pœnitentia injungatur. Si quis autem ad impediendam legitimam copulam malitiosè impedimentum objecerit, canonicam non effugiet ultionem.

NOTÆ.

1. (a) **Generali.**] Lateranensi videlicet can. 5. ubi reperitur textus hic, & in cap. unico. hoc titul. in 4. compil. de quo Concilio nonnulla notavi in cap. 1. de summa Trinit.
2. (b) **Revocata.**] Ut dicemus infra in cap. non debet, de consanguin.
3. (c) **Locorum.**] Galliæ præcipuè, ubi banna, & hujusmodi denunciations publicæ ante hoc Concilium in usu esse ceperunt, ut patet ex cap. cum in tua, de spons. notariunt Filescus de orig. partec. cap. fin. Stephanus Durantius qq. jur. quest. 26. Cujac. in dict. cap. cum in tua.
4. (d) **Ignoranter.**] Quia talis ignorantia affectata creditur, & indirectè voluntaria, quæ non excusat, ut proles illegitima nascatur. Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 42. num. 1. Leo Pinel. ad titul. qui filii sunt legitimi. dissert. 5. num. 131. Gu-tierrez de matrim. cap. 7. num. 8. Pacianus de probat. lib. 2. cap. 16. Castillo lib. 2. rer. quot. cap. 11. num. 8. Basil. de matrim. lib. 7. cap. 26. §. 7. Carena de officio Inquisit. 2. p. titul. 5. §. 14. num. 81. Giurba in consuet. Messan. cap. 1. glos. 1. num. 31. Sanchez de matrim. lib. 3. disput. 42. & 43. Noguierol. alleg. 24. §. 4. Faciunt D. Thomas 1. 2. question. 6. artic. 8. leg. 3. titul. 3. part. 4. leg. 2. titul. 15. part. 2.

COMMENTARIUM.

EX his duabus constitutionibus sequens deducitur assertio: **Matrimonium publice est celebrandum denunciationsibus publice factis à parochio in Ecclesia; & si quis aliter contraxerit in gradu prohibito, proles inde suscepta nascitur illegitima, & parochus simili matrimonio assistens per triennium suspenditur.** Probat eam textus in cap. aliter 30. quest. 5. cap. nullus, cap. nullus, ead. quest. Concil. Vernenfe sub Stephano III. cap. 15. ibi: *Omnes homines laici publicas nuptias faciunt, tam nobiles, quam ignobiles. Textus in cap. 2. hoc titul. in 2. collect. ibi: Nullus fidelis conjugumque conditionis occultè faciat nuptias, sed benedictione accepta nubat in Domino: si ergo sacerdos tales nuptias benedixisse occultè inventus fuerit, triennio officio suo suspendatur.* Et cap. ad hoc 8. de testibus in 1. collect. Concil. Forojul. sub Adrian. I. can. 8. ibi: *Ita dumtaxat, ut nemi liceat furtim, raptimque nuptias contrahere, ne forte per erroris ignaviam, vel certè, quod pejus est, diabolico instigati amore, illicita connubia celebrentur.* Leo IV. in epist. de cura pastor. prope finem, ibi: *Omnibus plebibus denunciare, ut nullus uxorem accipiat, nisi publicè celebratis nuptiis.* Concil. Londin. sub Paschal. II. apud Baron. tom. 12. anno 1102. numer. 13. & sub Innocentio III. *Ne contrahatur aliquod matrimonium sine*